

Executive summary

Sammenfatning

Af de mere end 100 indikatorer i denne rapport er 12 identificeret som nøgleindikatorer. Formålet med disse er at give et overordnet billede af, om EU har gjort fremskridt mod bæredygtig udvikling med hensyn til de kort- og langsigtede mål, som er defineret i EU's strategi for bæredygtig udvikling. En vurdering af udviklingen siden 2000 på basis af disse nøgleindikatorer tegner et temmelig broget billede, som det ses af tabellen nedenfor.

Tabel 0.1: Vurdering af ændringer i nøgleindikatorerne for bæredygtig udvikling (EU-27, fra 2000) ⁽¹⁾

Indikator for bæredygtig udvikling, tema	Nøgleindikator	Vurdering af ændringer i EU-27
Samfundsøkonomisk udvikling	BNP i faktiske priser pr. indbygger	
Bæredygtigt forbrug og bæredygtig produktion	Ressourceproduktivitet	
Social integration	Antal personer, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse (*)	
Demografiske ændringer	Beskæftigelsesprocent for ældre arbejdstagere (2)	
Folkesundhed	Forventet levetid (**)	
Klimaændringer og energi	Drivhusgasemissioner	
	Andel af vedvarende energi af det endelige bruttoenergiforbrug (**)	
	Primærenergiforbruget	
Bæredygtig transport	Energiforbrug til transport i forhold til BNP	
Naturressourcer	Indeks for alle almindeligt forekommende fugle	
	Samlet fiskefangst fra bestande uden for deres sikre biologiske grænser	
Globalt partnerskab	Offentlig udviklingsbistand (**)	
God forvaltningsskik	[Ingen nøgleindikator]	:

(*) Fra 2008

(**) Fra 2004

På de følgende sider gives en mere detaljeret vurdering af de hovedtendenser, der er observeret siden 2000, som supplement til analysen af nøgleindikatorerne for bæredygtig udvikling.

⁽¹⁾ En forklaring på vurderingsmetoden og betydningen af vejsymbolerne findes i afsnittet Indledning.

⁽²⁾ På grund af en ændring i metodologien er vurderingen af indikatoren ikke sammenlignelig med de tidligere udgaver af tilsynsrapporten. Læs mere i kapitlet om demografiske ændringer i denne rapport.

Bevæger EU sig i retning af bæredygtig udvikling?

Hovedtendenser i den samfundsøkonomiske udvikling

BNP i faktiske priser pr. indbygger – tegn på beskedent opsving?

- Mellem 2000 og 2012 steg **BNP i faktiske priser pr. indbygger** i EU i gennemsnit med 0,9 % p.a. I perioden fra 1995 til 2007, før den økonomiske krise satte ind, var BNP pr. indbygger i EU i konstant stigning med et gennemsnit på 2,4 % p.a.
- Den finansielle og økonomiske krise ramte realøkonomien i 2008, og BNP pr. indbygger svandt med 4,8 % i 2009 (i forhold til 2008). En hurtig indsats med finanspolitiske stimuli og andre politiske initiativer på nationalt og EU-plan afværgede de værste virkninger af krisen og stabiliserede BNP pr. indbygger i 2010 og 2011.
- I det beskedne opsving faldt BNP i faktiske priser pr. indbygger igen i 2012 med 0,6 % i forhold til 2011.

Recessionen tynger fortsat investeringsklimaet i EU

- Mellem 2003 og 2007 steg **investeringerne** moderat (som en del af BNP) og fulgte dermed de økonomiske konjunkturer. Da husholdningerne og erhvervslivet brat mistede tilliden til finansmarkederne under den finansielle og økonomiske krise, begyndte også investeringerne at falde drastisk. Det bratte fald i investeringerne til årtiets laveste niveau på ca. 19 % mellem 2009 og 2011 skyldtes primært nedskæringer i erhvervslivet.
- Fra 2000 til 2012 fulgte **EU-husholdningernes opsparing** konjunkturerne. Mens husholdningerne indskrænkede deres opsparing under det økonomiske opsving fra 2003 til 2007, vendte tendensen på grund af den økonomiske krise og den øgede usikkerhed på markederne efter krisen. Trods tegn på, at det økonomiske opsving var svagt, begyndte husholdningernes opsparing at falde igen efter 2009.

Er EU's økonomi blevet mere konkurrencedygtig og innovativ?

- Den støtte stigning i **arbejdskraftens produktivitet** fra 2000 til 2007 blev standset af opbremsningen i den økonomiske aktivitet i 2008 og 2009. Selv om produktiviteten atter begyndte at stige i 2010 og fortsatte stigningen de følgende år, vil en langsigtet forbedring afhænge af de fremtidige arbejdsmarkedstilpasninger, f.eks. ændringer i strømmene af arbejdstagere mellem stater, sektorer og regioner eller tilpasning af aflønningsmønstret efter forskellige arbejdsmarkedsvilkår.
- I hele perioden 2000-2007 lå de samlede **F&U-udgifter** som en andel af BNP forholdsvis stabilt på 1,85 %. Indikatoren forblev upåvirket af de kortsigtede virkninger af den økonomiske krise. Den steg endda moderat i 2008 og 2009, førend den stabiliserede sig på 2 % i de følgende to år. Dette skyldtes primært en statslig indsats for at støtte den økonomiske vækst ved at øge F&U-udgifterne væsentligt.
- **Energiintensiteten** i EU faldt støt fra 2003 til 2009 efterfulgt af tilbageslag i 2010 og et nyt hurtigere fald i 2011. Den positive tendens opstod på baggrund af en absolut afkobling af det nationale bruttoenergiforbrug fra den økonomiske vækst.

Afdæmpet genopretning af arbejdsmarkedet

- Beskæftigelsesprocenten i EU steg fra 66,6 % i 2000 til 70,3 % i 2008. Stigningen stoppede i 2009, da den økonomiske recession forlængede stagnationen på arbejdsmarkedet, og beskæftigelsesprocenten blev liggende på ca. 68,5 % indtil 2012. Dette satte EU tilbage med hensyn til at opfylde Europa 2020-målet på 75 %.
- Fra 2000 til 2007 svandt de **regionale forskelle i beskæftigelsen** i EU med 2,1 procentpoint. Den økonomiske krise ophævede fremskridtet og bragte gradvis de regionale forskelle med hensyn til beskæftigelsen tilbage til niveauet i 2000 (13,3 % i 2012). På den positive side svandt den kønsbestemte forskel i de regionale beskæftigelsestal ind til årtiets laveste niveau på 5,6 procentpoint
- Samlet set steg EU's **ledighedsprocent** i perioden 2001-2004. De følgende fire år (2005-2008) faldt ledigheden konstant og nåede det laveste niveau på 7,1 % i 2008. Disse forbedringer blev fulgt af en brat stigning i ledigheden, og i 2012 nåede den for hele EU op på rekordhøjden 10,5 %.

Hovedtendenser i bæredygtigt forbrug og bæredygtig produktion

Absolut afkobling af materialeforbrug fra den økonomiske vækst?

- I 2011 kunne EU generere en økonomisk værdi på 1,60 EUR af hvert kilo forbrugt materiale. Dette var en væsentlig forbedring af **ressourceproduktiviteten** siden 2000, da der kun blev genereret 1,34 EUR pr. kg på grundlag af den samme mængde ressourcer.
- Denne effektivitetsgevinst skyldes, at BNP steg hurtigere end det **indenlandske materialeforbrug**, især før den økonomiske krise indtrådte. Siden 2007 er EU's ressourceforbrug faldet brat og har bragt det indenlandske materialeforbrug ned under niveauer, der kunne iagttages for endda ti år siden. Men den økonomiske genopretning tyder på ændrede tendenser i 2011.
- Disse forskellige tendenser – BNP stiger, mens det indenlandske materialeforbrug falder – antyder en absolut afkobling af den økonomiske vækst fra ressourceforbruget i EU fra 2000-2011. Det er dog uklart, om dette faktisk er et vendepunkt i ressourceforbrugsmønstrene eller blot en afspejling af den økonomiske krises indvirkning på ressourceintensive sektorer som bygge- og anlægsbranchen.

Forbedringer i affaldsbehandling og forurenende emissioner

- **Affaldsbehandlingspraksis** er blevet betydeligt bedre i EU siden 2000. Deponering, som er den mindst miljøvenlige bortskaffelsesmetode, er gradvis blevet erstattet af forbrænding og i højere grad af genvinding og kompostering. I 2011 blev ca. 40 % af kommunalt affald genvundet eller komposteret.
- Affaldsbehandlingen varierer enormt på tværs af EU. I 2011 var deponering den primære affaldsbortskaffelsesmetode i Bulgarien, Kroatien og Rumænien (over 90 %), mens andelen heraf lå under 1 % i Tyskland, Nederlandene og Sverige.
- Der er sket lignende forbedringer med **atmosfæriske emissioner** af forurenende stoffer og ozondannende stoffer. Et støt fald siden 1990 har gjort det muligt for EU-27 at opfylde emissionsmålene for svovloxider (SO_x) og andre flygtige organiske forbindelser end metan (NMVOC) inden 2011. Imidlertid indberettede 12 medlemsstater emissioner på over deres nationale loft for mindst et af de fire forurenende stoffer.

Ingen klar tendens mod flere bæredygtige forbrugsmønstre

- **Husholdningernes elforbrug** er steget næsten konstant siden 1990. Denne tendens er primært blevet drevet af en stigning i antallet af husholdninger og ændringer i deres forbrugsmønstre, som har oversteget effektivitetsforbedringerne i de elektroniske anordninger. Dette fænomen er kendt som reboundfænomenet. I modsætning til andre forbrugsindikatorer i denne rapport viste husholdningernes elforbrug sig at være temmelig upåvirkeligt af den økonomiske krise, og 2011 blev det første år siden 1990, hvor elforbruget faldt brat.
- Ligeledes har det **endelige energiforbrug** i EU været stigende siden 1990. Men i 2005 kom vendepunktet, idet energiforbruget stabiliserede sig og derefter faldt i årene derefter. Nedgangen i EU's økonomi i 2009 og 2011 bidrog til faldet og skubbede det endelige energiforbrug i 2011 ned under niveauet fra før 2000.
- Da husholdningernes elforbrug og endelige energiforbrug har udvist forskellige tendenser, især siden 2005, er det ikke muligt at konkludere, om forbrugsmønstrene i EU er blevet mere bæredygtige.

Mere miljøvenlige produktionsmønstre

- Produktionsmønstrene er derimod blevet bedre i EU gennem de seneste år. Antallet af organisationer, der har indført et certificeret miljøstyringssystem i henhold til **ordningen for miljøledelse og miljørevision (EMAS)** er steget betydeligt siden 2003. I 2013 var udbredelsen af EMAS – udtrykt i antal EMAS-registrerede organisationer pr. mio. indbyggere – særlig stor i Cypern, Østrig, Spanien, Italien, Tyskland og Danmark.
- Ligeledes er EU's landbrugspraksis blevet mere og mere bæredygtig siden 2005, som det kan ses af stigningen i det **økologiske landbrugs** andel. Denne dynamiske udvikling har også vist sig i det stigende salg af økologiske produkter på EU's fødevaremarked.

Hovedtendenser i den sociale integration

Antallet af mennesker i risiko for fattigdom eller social udstødelse er steget siden 2008

- Fra 2008 til 2012 steg antallet af **mennesker i risiko for fattigdom og social udstødelse** med 8,7 mio. mennesker fra 115,7 til 124,4 mio. mennesker. Dette tal havde været faldende i perioden 2005-2009. Men den økonomiske krise fik tallet til at stige igen.
- De 124,4 mio. mennesker, som i 2012 var i risiko for fattigdom og social udstødelse i EU, udgør 25 % af den samlede befolkning. Det betyder, at en fjerdedel af EU's befolkning oplevede mindst én af de former for fattigdom, der er omfattet af nøgleindikatoren for temaet, nemlig indkomstfattigdom, alvorlige materielle afsavn og manglende adgang til beskæftigelse. De nuværende niveauer af fattigdom og den sociale udstødelse underminerer Europa 2020-strategiens mål for fattigdomsbekæmpelse, nemlig at fjerne 20 mio. mennesker fra risikoen for fattigdom og social udstødelse inden 2020.

Indkomstfattigdommen stiger, og levevilkårene forværres

- Antallet af mennesker i **risiko for fattigdom efter sociale overførsler** steg fra 80,7 mio. i 2008 til 85,3 mio. i 2012. I modsætning til nøgleindikatoren er dette tal steget næsten konstant siden 2005, selv før den økonomiske krise indtrådte, og er accelereret efter 2009. Indkomstfattigdom er den fremherskende form for fattigdom i EU, og den berørte 17,1 % af den samlede befolkning i EU 2012.
- Antallet af mennesker, der er berørt af **alvorlige materielle afsavn**, steg betragteligt i perioden 2008-2012 fra 41,4 mio. til 51 mio. mennesker. Men tendensen fortsatte ikke, og 2009 var et klart vendepunkt. Mens antallet af mennesker, der er berørt af alvorlige materielle afsavn, faldt betydeligt med næsten 12 mio. fra 2005 til 2009, er det siden steget igen med 11,2 mio. mennesker, så 10,3 % af EU's befolkning var berørt i 2012.
- Fra 2005 til 2012 ændredes **indkomstuligheden** sig stort set ikke. I 2012 tjente de rigeste 20 % af EU's befolkning over 38 % af den nationale medianindkomst og dermed ca. fem gange mere end de fattigste 20 %, som kun tjente en andel på lidt under 8 %.

Ingen klar tendens mod et mere bæredygtigt arbejdsmarked

- Antallet af mennesker, der lever i husholdninger med **meget lav arbejdsintensitet**, steg mellem 2008 og 2012 fra 34,3 mio. til 36,9 mio. mennesker. I overensstemmelse med andre fattigdomsrelaterede indikatorer faldt dette tal fra 2006 til 2009, men steg så igen parallelt med de stigende arbejdsløshedstal, før det faldt med 4,1 % fra 2011 til 2012. Økonomisk inaktivitet øger risikoen for fattigdom betydeligt. I 2012 levede 9,8 % af EU's befolkning i alderen 0-59 år i husholdninger med meget lav arbejdsintensitet.
- **Langtidsledigheden** i EU udviste en faldende tendens mellem 2004 og 2008. Siden 2008 er tallet dog steget igen og har nået et historisk højt niveau på 4,6 % i 2012.
- Fra 2006 til 2011 skrumpede **lønforskellen mellem kønnene** betydeligt ind. Trods denne positive tendens lå kvindernes bruttotimeløn stadig 16,2 % under mændenes i 2011.

Forbedringer i uddannelsessystemet

- Antallet af **elever, der falder fra i deres almene eller erhvervsfaglige uddannelse**, er faldet støt siden 2003 og nåede 12,8 % i 2012. Hvis de seneste tendenser fortsætter, synes det muligt at nå målet om at nedbringe antallet af elever, der forlader deres uddannelse for tidligt, til under 10 % inden 2020.
- Andelen af befolkningen i aldersgruppen 30-34 år med **tertiært uddannelsesniveau** er steget løbende siden 2000. Tendensen antyder, at Europa 2020-målet om at forøge denne andel til mindst 40 % inden 2020 bliver nået.
- Andelen af **voksne med lavt uddannelsesniveau** er faldet betydeligt siden 2000. Tendensen er synlig i alle aldersgrupper.
- Deltagelsen i **livslang læring** steg fra 2003 til 2012. Størstedelen af denne stigning indtrådte dog mellem 2003 og 2005, mens deltagelsen i livslang læring ikke har udviklet sig siden. De nordiske lande opnår den højeste deltagelse, mens Bulgarien, Grækenland og Rumænien ikke har opnået nogen eller kun beskedne fremskridt med at forbedre deres lave deltagelse.

Hovedtendenser i de demografiske forandringer

Ældre arbejdstageres beskæftigelsesgrad er upåvirket af den økonomiske krise

- I 2012 var 48,9 % af de **ældre arbejdstagere** i beskæftigelse. **Beskæftigelsesfrekvensen** er steget svagt, men støt siden 2000. Stigningen i de ældre arbejdstageres arbejdsmarkedsdeltagelse er en stabil tendens, som synes at modstå den økonomiske krise. Ikke desto mindre er målet på 50 % fra Lissabon-strategien – forløberen for Europa 2020 – som skulle nås i 2010, stadig ikke nået.
- Fra 2000 til 2012 er kønsforskellen i beskæftigelsen for ældre arbejdstagere blevet tydeligt mindre. Mens beskæftigelsesfrekvensen for kvinder fortsat lå lavere end for mændene, var stigningen klart stejlere for kvindernes vedkommende med 14,4 procentpoint siden 2000 mod mændenes 9,3 procentpoint.

Tendenser i befolkningsstrukturen bekræfter de demografiske udfordringer

- **Forventet levetid ved 65 år** i EU lå på 21,3 år for kvinder og 17,2 år for mænd i 2011. Siden 2002 er den forventede resterende levetid steget løbende for begge køn, og forskellen mellem mænd og kvinder er skrumpet ind. Da årets stigning i 2011 lå under 1 % for kvinder, er det uklart, om stigningen vil fortsætte fremover.
- I 2011 var EU's **fertilitetsrate** på 1,57 barn pr. kvinde. Dette er en stigning på 8 % siden 2002. Ikke desto mindre faldt det gennemsnitlige antal fødte børn en anelse i 2011 efter en periode med en stabilisering på 1,6 barn.
- Ud over det nylige fald i fertilitetsraten faldt også **nettoindvandringen** i EU i 2011. Disse to faldende tendenser kan fremskynde de demografiske forandringer og få andelen af ældre i de europæiske lande til at stige.
- **Andelen af ældre i forhold til den erhvervsaktive befolkning** i EU er steget støt til et niveau på 25,8 % i 2012. De seneste prognoser viser en fortsat stigning frem til 2050 fulgt af en stabilisering på et niveau på ca. 55 %.

Ingen større forbedringer i pensionisternes indkomstniveau

- I 2012 lå den gennemsnitlige indkomst for pensionister i EU på 56 % af, hvad de erhvervsaktive i 50'erne tjener. Efter at have ligget mere eller mindre stabilt på ca. 50 % har kompensationsgraden udvist en moderat stigende tendens siden 2010.
- I hele EU lå niveauet for ældre menneskers indkomst fra pensioner set i forhold til de 50-59-åriges indkomst fra lønindtægter på mellem 39 % i Cypern og 79 % i Luxembourg. Fra 2005 til 2012 øgedes forskellen mellem medlemsstaterne en smule.

Stadig ikke noget opsving i de offentlige finanser i EU

- **Den offentlige gæld** i EU er steget betragteligt, siden den økonomiske krise satte ind i 2007. Efter at være faldet til under Maastricht-referenceniveauet på 60 % i 2007 (til 59 %) steg den igen betydeligt de følgende år og nåede 85,3 % af BNP i 2012. På tværs af EU var der store forskelle i den offentlige gældsætning fra 10,1 % af BNP i Estland til 156,9 % i Grækenland.
- En af posterne i de offentlige udgifter er omkostningen til pensioner udbetalt af staten. Mange medlemsstater reformerede deres pensionssystemer for at øge befolkningens **erhvervsaktive år**. Fra 2000 til 2011 steg det gennemsnitlige arbejdsliv i EU med 1,8 år. I 2011 arbejdede mændene i gennemsnit 37,4 år og kvinderne 31,9 år i løbet af deres levetid.

Hovedtendenser i folkesundheden

Forbedringer i forventet levetid fører ikke til et længere liv ved godt helbred

- Fra 2004 til 2011 steg den **forventede levetid** for både kvinder og mænd moderat med henholdsvis 0,4 % (mænd) og 0,3 % (kvinder) om året. Derimod steg antal **sunde leveår** ikke for kvinder og kun en anelse for mænd.
- Højere vækstrater i levetiden og lavere vækstrater i sunde leveår betyder, at folk i gennemsnit ikke lever flere år ved godt helbred, men med en form for invaliditet eller sygdom.

Forbedringerne i sundhedsindikatorerne er bremset op, siden den økonomiske krise satte ind, og der er fortsat sundhedsmæssige uligheder

- Fra 2000 til 2009 faldt antallet af **dødsfald som følge af kroniske sygdomme** fra 142 til 116 pr. 100 000 personer under 65 år i EU. Mændene, som i øjeblikket er i større risiko for at dø af en kronisk sygdom, oplevede et større fald (2,4 %) end kvinderne (1,9 %), hvilket tyder på konvergens i dødstallet mellem de to køn. På trods af forbedringerne i antal dødsfald forårsaget af kronisk sygdom forblev andelen af disse dødsfald ud af alle dødsfald uændret. Dette viser, at faldet i dødsfald forårsaget af kronisk sygdom primært kunne forklares ved det samlede fald i dødstallet.
- **Antal selvmord** faldt gennemsnitligt med i alt 1,4 % fra 2000 til 2010. Men tendensen har ikke været stabil. Fra 2000 til 2007 var det årlige gennemsnitlige fald meget højere, nemlig 2,5 %. Men selvmordstallet steg betydeligt i 2008 (med 2 %) og 2009 (med endnu 3 %) for så at falde igen i 2010. Størstedelen af stigningen i selvmordstallet siden 2007 skal tilskrives mændene, hvilket kan afspejle virkningen af den økonomiske krise på beskæftigelsen.
- Økonomisk stramme tider begrænser **adgangen til sundhedsydelse**. Efter at være faldet fra 2005 til 2009 steg den andel af befolkningen, der ikke mente at have råd til sundhedsydelser, atter i 2009 og nåede 2,3 % i 2011. Tilpasningen af denne ændring i tendensen efter den økonomiske krise og de vedvarende indkomstbetingede uligheder i adgangen til sundhedsydelser viser, at de økonomiske begrænsninger også begrænsede adgangen til sundhedsvæsenet.

Ingen eller utilstrækkelige forbedringer i sundhedsdeterminanter såsom produktionen af giftige kemikalier og eksponeringen for luftforurening

- **Produktionen af giftige kemikalier** i EU steg en smule fra 2002 til 2007, men faldt betragteligt i 2008 og 2009 på grund af den økonomiske krise. To år senere (i 2011) efter genopretningen af det europæiske marked steg produktionen igen til det tidligere høje niveau. Det midlertidige fald kan derfor forklares med den stagnerende økonomi, der førte til lavere industriproduktion under den økonomiske krise.
- Fra 2000 til 2011 faldt **eksponeringen i byerne for luftforurening med partikler** med 1 mikrogram til 27 mikrogram pr. kubikmeter luft i 2011. Men med de massive variationer fra år til år er det vanskeligt at udlede en klar tendens. Målet om inden 2010 at nedbringe emissionerne til 20 mikrogram kunne ikke nås. I 2010 blev der udledt 26 mikrogram partikler pr. kubikmeter, hvilket var 6 mikrogram over målet.
- Den samlede **luftforurening fra ozon** i byerne steg gennemsnitligt med 1,7 % pr. år fra 2000 til 2011. Men udviklingen var svingende på grund af vejrets påvirkning af ozonkoncentrationen og de store forskelle landene imellem.

Hovedtendenser i klimaændringer og energi

Nedbringelse i EU's drivhusgasemissioner, men stigende global temperatur

- EU's **drivhusgasemissioner** er faldet væsentligt siden 1990. Det kraftigste fald indtraf i de tidlige 1990'ere og mellem 2007 og 2011. Europa 2020-målet om at nedbringe drivhusgasemissionerne med 20 % i forhold til 1990-niveauerne inden 2020 er klart inden for rækkevidde.
- De største reduktioner blev opnået inden for fremstillingsindustrien, bygge- og anlægsbranchen og i energiindustrien. Affaldssektoren og landbrugssektoren har også nedbragt deres emissioner, men de udgør en mindre del af det samlede tal. Den eneste sektor med stigende udledning er transportsektoren. Emissionerne fra den internationale luftfart og søtransportsektoren er steget særlig hurtigt. Emissionerne fra den indenlandske transport ligger også fortsat over 1990-niveauerne, men har udvist en vigende tendens siden 2007.

- Nedbringelserne i EU's drivhusgasemissioner mere end opvejes af hastigt stigende globale emissioner. Koncentrationerne af drivhusgasser i atmosfæren er stigende. Selv om der er en forsinkelse mellem emissioner og temperaturstigning, er der allerede en klart stigende tendens i registreringerne af den **globale middeltemperatur**. Opvarmningen har konstant taget fart gennem de seneste fire årtier.

Ingen tydelig tendens i retning af en lavere energiefterspørgsel

- Efter at være steget mere eller mindre konstant mellem 1990 og 2006 faldt **primærenergiforbruget** i 2011 i EU til 1990-niveauerne. Den nedadgående tendens var dog ikke ubrudt. Det er stadig uvist, om nedgangen kan opretholdes, når EU's økonomi vender tilbage til større økonomisk vækst.
- EU **importerede over halvdelen af sin energi** i 2011. Siden de tidlige 1990'ere har der næsten hvert år været en stigning i andelen af det samlede energibehov, som dækkes af importeret energi fra tredjelande. Fra 2006 og fremefter har denne andel ligget på en smule over 50 %.

Hurtig ekspansion af vedvarende energikilder, især i elsektoren

- Energiforsyninger genereret af biomasse, vind, sol og jordvarme udgør en stadig stigende andel af det endelige energiforbrug i EU. Alle medlemsstater har øget deres **andel af vedvarende energikilder** fra 2005 til 2011. Mens biomassens bidrag er langt det største, har vind- og solenergi været i den hurtigste ekspansion.
- Udbredelsen af vedvarende energikilder er størst i elsektoren, hvor de dækkede en femtedel af den samlede elproduktion i 2011.
- Derimod faldt de vedvarende energikilders andel i **transportsektoren** i 2011 i forhold til det foregående år. Imidlertid skyldes dette statistiske justeringer, som udelukker biobrændstoffer, der ikke er blevet certificeret som bæredygtige. Data for 2010 viser dog, at EU ikke nåede sit foreløbige mål om at øge anvendelsen af vedvarende energikilder til transport.

Hovedtendenser i bæredygtig transport

Ingen absolut afkobling af transportsektorens energiforbrug fra den økonomiske vækst

- **Energiforbruget pr. transportenhed af BNP** er faldet med 8,3 % siden 2000. Denne tendens har været noget stærkere siden starten af den økonomiske krise, da miljøelementet i denne indikator – transportens energiforbrug – faldt fire år i træk efter 2007. Samlet steg transportens energiforbrug fra 2000 til 2011 med 6,7 %, mens den økonomiske vækst steg hurtigere, med 16,5 %.
- Disse sammenfaldende tendenser – vækst i både energiforbrug og (endnu hurtigere) i BNP – betyder en relativ afkobling af transportsektorens energiforbrug fra den økonomiske vækst i EU i perioden 2000 til 2011. En absolut afkobling (som er en reduktion i transportenergiforbruget, mens økonomien vokser) kunne konstateres fra år til år både i 2010 og 2011. Det er imidlertid usikkert, om det er en blivende tendens eller blot en konsekvens af den økonomiske krise.

Ingen væsentlig ændring i transportformer og mobilitet

- De **forskellige transportformers transportresultater** varierer ikke meget. Fordelingen af passagerbefordringen på transportformer i 2011 lignede meget tallene fra 2000. **Godstransporten** har været let skiftende siden 2009, hvoraf jernbanetransporten genvandt sin tabte andel fra vejtransporten. Derfor nærmer fordelingen på transportform af godstrafikken sig også niveauerne fra 2000. Disse små ændringer kan også skyldes metodemæssige forhold.
- Selv om fordelingen efter transportform ikke afslører de store ændringer på EU-plan, varierer de enkelte transportformers andel meget mellem medlemsstaterne. Mens vejtransporten dominerede både passagerbefordring og godstransport i 2011, havde jernbanen massive andele på over 30 % af godstransporten i en række medlemsstater, f.eks. de baltiske lande.
- Der er ikke iagttaget nogen væsentlig afkoblingseffekt for godsmængderne i forhold til BNP. Krisen havde en kraftig virkning på både BNP og transportmængderne, idet sidstnævnte blev påvirket massivt. Siden 2009 har der været et beskedent opsving i tallene. Om dette udgør en afkobling, kan endnu ikke konkluderes.

Negative transportvirkninger skal mindskes

- Der er stadig ikke sket et samlet fald i **drivhusgasemissionerne fra transport** siden 2000. Selv om emissionerne har været faldende siden 2007 som et resultat af den økonomiske afmatning, har denne nedgang ikke kunnet opveje de stigninger, der var sket indtil da.
- **Antal trafikdræbte** er faldet konstant siden 2000. Målet om kun 27 000 ofre for trafikulykker i 2010 blev dog ikke nået. Derfor skal der gøres en yderligere indsats for at nå 2020-målet om færre end 15 500 trafikdræbte.

Hovedtendenser i naturressourcer

Mister EU sin naturkapital?

- Fra 2000 til 2011 lå **indekset for alle almindeligt forekommende fugle** forholdsvis stabilt, men der ses tydeligt mere polariserede tendenser i populationerne af almindelige agerfugle og skovfugle. Mens skovfuglenes antal er steget med 9,7 procentpoint i denne periode, faldt indekset for agerfugle med 5,6 procentpoint.
- Ændringer i landbrugsmetoder, intensivering og specialisering er de store skyldnere i det faldende antal agerfugle i Nord- og Vesteuropa. De største direkte årsager er skadelige tilskud, manglende incitament til opretholdelse af agerland, der har en høj naturværdi (landbrugsarealer, der understøtter en stor mangfoldighed af arter og levesteder og/eller arter af bevaringsinteresse) og den stigende brug af biomasse til produktion af vedvarende energi.
- Den samlede **fiskefangst fra bestande uden for deres sikre biologiske grænser** faldt med 23,1 procentpoint fra 2000 til 2010. Men de årlige værdier fra 2002 til 2010 svinger omkring et gennemsnit på 16,3 %, hvilket klart overskrider de sikre biologiske grænser. Dermed er de samlede fiskebestande fortsat truet af overfiskning i Nordøstatlantten.

En svindende fiskerflåde er godt for miljøet og kystsamfundenes økonomi

- Størrelsen af **EU's fiskerflåde** (målt i maskineffekt) faldt med 2,4 % i gennemsnit om året fra 2007 til 2012. Men der er brug for en større indsats og politiske reformer til at justere flådens kapacitet til en sund størrelse og dermed en mere bæredygtig forvaltning af fiskebestandene og bedre økonomiske vilkår for aktive fiskere.

Vandindvindingen er tæt på bæredygtigt niveau

- Den **samlede vandindvinding faldt gennem det seneste årti** i de fleste egne af Europa med undtagelse af de sydvestlige områder, hvor den har været konstant. Lande som Litauen, Rumænien og Belgien gjorde betydelige fremskridt med mere bæredygtig vandforvaltning.

Urbanisering og transport optager yderligere areal i EU

- I 2012 var 4,6 % af EU's landområde bebygget. Stigende efterspørgsel efter boliger og infrastruktur til erhvervsaktiviteter i byområder og stigningen i beskyttede arealer i kystområder er den primære årsag til en fortsat indskrænkning af EU's seminaturlige arealer og agerjord.

Hovedtendenser i det globale partnerskab

Den offentlige udviklingsbistand er i nedgang, og EU når ikke sine mål

- Fra 2004 til 2012 steg EU's samlede **offentlige udviklingsbistand** udtrykt som en andel af BNI med 0,05 procentpoint og nåede 0,39 % i 2012⁽³⁾.
- Men i perioden 2010 til 2012 faldt den samlede offentlige udviklingsbistand fra EU som følge af budgetstramningerne, der fulgte i kølvandet på den økonomiske og finansielle krise. En lignende tendens ses for andre store donorer.

⁽³⁾ Foreløbige data for 2012.

- EU nåede allerede i 2010 ikke sit fælles foreløbige mål om at afsætte 0,56 % af sin BNI til offentlig udviklingsbistand. Hvis stigningen kun fortsætter i samme takt som mellem 2004 og 2012, vil EU ikke nå sit langsigtede fælles mål om at afsætte 0,7 % af sin BNI til offentlig udviklingsbistand i 2015.

Stigning i andelen af EU's finansiering, som anvendes til udvikling i udviklingslandene

- **Finansieringen** fra EU-15-medlemsstaterne til **udviklingslandene**, herunder både offentlige og private midler, steg med gennemsnitligt 4,6 % om året fra 2000 til 2011. Trods denne positive samlede tendens forekommer der udsving, som kan give mangel på forudsigelighed for udviklingslande, som er særligt afhængige af ekstern finansiel støtte.
- Siden 2000 har **andelen af offentlig udviklingsbistand til de mindst udviklede lande og andre lavindkomstlande** været stigende, og den offentlige udviklingsbistand fra EU-15 til disse lande var 52,5 % i 2011.
- **Udenlandske direkte investeringer** er et vigtigt supplement til udviklingsindsatsen. Men fra 2000 til 2011 faldt EU-15-medlemsstaternes udenlandske direkte investeringer til de mindst udviklede lande og andre lavindkomstlande med 3,4 % om året i gennemsnit fra 3,2 % af de samlede udenlandske direkte investeringer i 2000 til 2,2 % i 2011.

Stigning i EU's import fra udviklingslande

- **Importen fra udviklingslandene** til EU steg med et årligt gennemsnit på 7,8 % fra 2000 til 2012. Andelen af importen fra udviklingslandene af EU's samlede import steg fra 35,2 % i 2001 til 47,2 % i 2012.
- Importen fra Kina var den største enkeltfaktor i denne tendens. Den kinesiske andel af EU's samlede import fra udviklingslandene steg fra 24 % i 2000 til 35 % i 2012. I absolutte tal var mængden af import fra Kina i 2012 over tre gange større end mængden i 2000.
- **Importen fra de mindst udviklede lande** steg også, men i gennemsnit var vækstraten kun ca. en tredjedel af vækstraten for importen fra alle udviklingslande til EU. I 2012 udgjorde importen fra de mindst udviklede lande stadig under 2 % af EU's samlede import.

Forskellen i CO₂-emissioner bliver mindre på grund af stigninger i udviklingslandene

- Selv om forskellen i **CO₂-emissioner pr. indbygger** mellem EU og udviklingslandene indsnævredes i de ti år fra 2000 til 2011, ligger EU's emissioner stadig på 7,4 t pr. indbygger, hvilket er 2,6 gange højere end udviklingslandenes gennemsnit på 2,9 t pr. indbygger.
- Forskellen blev navnlig mindre som følge af en stigning i udviklingslandenes emissioner og den finansielle krise, som førte til et lavere emissionsniveau pr. indbygger i EU.

Hovedtendenser i god forvaltningsskik

Positive tendenser i politisk sammenhæng og effektivitet, men mindre tillid i befolkningen

- Under halvdelen af EU's borgere har **tillid til de tre store institutioner** i EU. I 2012 nød Europa-Parlamentet størst tillid (44 % af borgerne siger, de har tillid til det), fulgt af Europa-Kommissionen (40 %) og Det Europæiske Råd (36 %). Borgernes tillid til politiske institutioner på alle politiske niveauer er generelt lav, især for så vidt angår politiske partier og institutioner på nationalt plan (f.eks. stoler kun 15 % på de politiske partier og 27 % på deres nationale regering).
- Fra 2007 til 2012 faldt antallet af nye **overtrædelsesprocedurer relateret til det indre marked** med 38 %. Størstedelen af dette fald er sket siden 2010. Beskatning og miljøspørgsmål er de to største grupper af overtrædelsessager vedrørende det indre marked opdelt på politiske emner, og de udgjorde 44 % af alle verserende overtrædelsesprocedurer i november 2012.
- Efter at være faldet betydeligt siden 2000 nåede **efterslæbet med at indføre EU's regelværk** om det indre marked ned på det rekordlave tal 0,6 % i november 2012. Ifølge resultattavlen for det indre marked er dette det bedste resultat nogensinde, og efterslæbet med at omsætte regelværket for det indre marked var 0,4 procentpoint lavere end målet herfor på 1 %.

Borgernes digitale kommunikation med staten er stigende, men valgdeltagelsen faldende

- **Borgernes digitale kommunikation med offentlige myndigheder** i EU steg med 8 procentpoint fra 2008 til 2012. Efter et lille fald i 2011 er den digitale kommunikation med offentlige myndigheder steget igen og nåede 44 % i 2012. Denne tendens afspejler delvis en samlet stigning i brugen af internettet i hele EU.
- **Valgdeltagelsen** er faldet med 1,5 procentpoint ved nationale parlamentsvalg i EU fra 2000 til 2012. Der ses også en faldende tendens i valgdeltagelsen til Europa-Parlamentet.

Det er ikke lykkedes at flytte beskatning fra arbejdskraft til energiforbrug og miljø

- **Forholdet mellem arbejdskraft og miljø med hensyn til beskatning** steg i EU med 10,1 % fra 2000 til 2011. I denne periode faldt andelen af miljøbeskatningen af det samlede skatteprovenu fra skatter og sociale bidrag sammenlignet med skatten på arbejde. Denne tendens går i modsat retning af målene for EU's strategi for bæredygtig udvikling og Europa 2020-strategien, som begge kræver en flytning af beskatningen fra arbejdskraft til energiforbrug og miljø (grønnere beskatning).
- Ligeledes faldt den **indirekte energibeskatning** i EU. Men det var dog kun med 1,6 % fra 2000 til 2011. Faldet i den indirekte energibeskatning tyder på et fald i den effektive beskatning af energi i forhold til det potentielle beskatningsgrundlag.

Virkninger af den globale økonomiske og finansielle krise for hovedtendenserne

Indikatorerne i denne rapport viser et ret broget billede. Derudover gør uroen som følge af den økonomiske krise det vanskeligere at drage omfattende konklusioner om, hvorvidt EU har bevæget sig i retning af bæredygtig udvikling.

Med den økonomiske og finansielle krises indtog i slutningen af 2007 indledtes en recession i EU i løbet af 2008. Sent i 2013, da denne rapport blev afsluttet, viste EU's økonomi stadig kun langsom vækst. Virkningen af krisen har været alvorlig og rækker langt videre end økonomien, idet den påvirker mange af de sociale og miljømæssige tendenser, der er beskrevet i denne publikation. Dette afsnit indeholder en kort sammenfatning af de berørte områder over en periode fra 2007 og, hvor det er muligt, frem til 2011/2012. Selv om det ikke er klart på dette tidspunkt, kan nogle af følgevirkningerne, f.eks. lavere investeringstakter, være langsigtede og vedvarende og først slå igennem i senere rapporter.

Likviditetsproblemerne i banksektoren, der satte ind i 2007, førte til en kreditstramning og faldende aktivpriser, der igen gav sig udslag i en lavere forbrugerefterspørgsel og en stigning i "husstandenes opsparing", et fald i "investeringer" fra virksomheder og husholdninger, et fald i den internationale samhandel (der afspejles i indikatoren "import fra udviklingslande") og et fald i "BNP i faktiske priser pr. indbygger". Den offentlige gæld steg drastisk. "Beskæftigelsen" faldt, især blandt unge, og mænd var hårdere ramt end kvinder ("beskæftigelse blandt kvinder"). Tendensen mod stigende "beskæftigelse for ældre arbejdstagere" tog af. På grund af ophobning af arbejdskraft og ændrede arbejdstider er "arbejdskraftens produktivitet" faldet.

Omvendt steg "forsknings- og udviklingsudgifter", idet flere lande satte deres udgifter i vejret i et forsøg på at støtte et økonomisk genopsving og vækst på længere sigt. Som følge af den faldende efterspørgsel faldt industriproduktionen også. Det ses tydeligt i eksemplet "produktion af giftige kemikalier".

Stigningen i "arbejdsløshed" og "langtidsarbejdsløshed" har haft sociale følgevirkninger. Selv om den generelle "fattigdomsrisiko" faldt, steg den for gruppen af 25-49-årige og ligeledes en smule for de 18-24-årige. "Fattigdomsintensiteten" er ligeledes steget, og det samme gælder for "selvmord", særligt blandt mænd og midaldrende. "Indvandrerprocenten, netto" faldt ligeledes, sandsynligvis som en reaktion på problemet med at finde beskæftigelse i EU. Med hensyn til bekæmpelsen af global fattigdom faldt "finansiering til udviklingslande" som følge af færre pengeoverførsler fra private donorer, snarere end fra officielle kilder eller ngo'er.

Energieftefterspørgslen ("endeligt energiforbrug") faldt i takt med BNP. Dette lavere forbrug førte til en stabilisering af EU's "energiafhængighed" og markerer et brud på den langsigtede tendens mod stigende afhængighed. "Drivhusgasemissionerne" og forurenende "udslip i atmosfæren", der allerede var faldende, aftog i et endnu hurtigere tempo.

Godstransport faldt hurtigere end BNP (afspejlet i indikatoren "volumen af godstransport i forhold til BNP"). Ikke desto mindre faldt energiforbruget til transport mindre end BNP ("energiforbrug til transport i forhold til BNP"), hvilket sandsynligvis skyldes et langsommere fald i passagerbefordringen. "Drivhusgasemissioner fra transport" faldt, og "emissioner af nitrogenoxider (NO_x) fra transport" og "emissioner af partikler" faldt i et hastigere tempo end i de

tidligere år. "Antal trafikdræbte" faldt ligeledes, sandsynligvis som et resultat af lavere trafikmængder.

Offentlighedens reaktion på krisen, og hvordan den er blevet håndteret, afspejler sig i faldet i "borgernes tillid til EU's institutioner" og "vælgerdeltagelsen ved de nationale valg".

Samlet set gør de ovenfor beskrevne omstændigheder det vanskeligt at vurdere, om der er sket reelle fremskridt med den bæredygtige udvikling i EU gennem de seneste fem år. Men med tanke på, at næsten halvdelen af EU's nøgleindikatorer for bæredygtig udvikling bevæger sig i en moderat til klart ugunstig retning, er der behov for en større indsats for at rette EU ind på det, der kan kaldes et bæredygtigt spor.